

Motion till riksdagen 2023/24:2862

av **Alireza Akhondi m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2023/24:112 Åtgärder för tryggare bostadsområden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2025.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med ett nytt lagförslag där man tar bort första strecksatsen i 12 kap. 41 § jordabalken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vilka ärenden som bör handläggas särskilt skyndsamt i hyresnämnden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hyresvärden, när det finns barn i hushållet, bör uppmana hyresgästen att vidta rättelse innan hyresavtalet sägs upp och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det när det finns barn i hushållet bör krävas en underrättelse till socialnämnden innan hyresrätten förverkas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen avslår propositionen i den del som avser hyresvärdens tillträde till lägenheten för att utöva tillsyn över hur lägenheten används.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om upprättande av en kontrollstation för de genomförda lagändringarna två år efter ikraftträdandet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det finns många skäl att välkomna den proposition som regeringen överlämnat till riksdagen. I vissa delar har Centerpartiet också efterfrågat insatser i linje med vad regeringen nu föreslår. Vanemässig brottslighet kan av grannar tveklöst uppfattas som en störning och bör kunna utgöra skäl för förverkande av hyresrätten. En sådan ordning underlättar också hyresvärdarnas möjligheter att aktivt medverka för att göra utsatta

områden tryggare – ett arbete som behöver utföras i nära samverkan med rättsvårdande myndigheter, kommunernas socialtjänster, föreningslivet, det lokala näringslivet m.fl. aktörer.

Från Centerpartiets sida välkomnar vi också den utökade rätten för bl.a. våldsutsatta kvinnor att kvarstanna i bostaden. Att den som utsatts för våld får möjlighet att överta hyresrätten innebär en minskad risk att brottsoffer plötsligt står utan bostad. I kombination med den nationella bostadskö för våldsutsatta som Centerpartiet återkommande föreslagit kan detta lägga grunden för en tryggare situation för människor som befinner sig i en mycket utsatt situation.

Vi menar vidare att det finns rimlighet i att bestämmelserna om betalning av hyra moderniseras. Även detta är att se som en välkommen uppdatering av lagstiftningen. Med detta sagt ställer vi oss dock inte bakom propositionen i alla delar.

Lagrådets kritik och ikraftträdandet

Vi vill för det första hänvisa till Lagrådets berättigade kritik av den hastighet i vilken regeringen menar att dessa lagändringar ska träda i kraft. Närmare 2 miljoner lägenheter berörs av detta beslut, och i enlighet med vad Lagrådet påpekar, menar vi att rättssäkerhetens krav på förutsebarhet träds förnär. Självklart är vi medvetna om att regeringen flyttat fram ikraftträdandet med två månader i jämförelse med lagrådsremissen. Detta är dock inte gott nog. I synnerhet inte som regeringen gjort det till en vana att skynda igenom lagstiftning på ett sätt som riskerar att skapa en ny praxis. I detta fall kan vi heller inte se tillräckligt starka skäl för den skyndsamhet som regeringen anbefaller. Vi drar oss dessutom till minnes att flera – eller möjligen samtliga – av regeringspartierna tidigare, och med kraft, försvarat de grundläggande rättssäkerhetsprinciper man nu ännu en gång vill frångå. Denna nonchalans inför våra svenska lagstiftningstraditioner kan inte tillåtas fortgå utan vidare.

Förändringar i jordabalken m.m.

I jordabalkens 41 § föreslås ändringar vi i huvudsak ställer oss bakom. Däremot ifrågasätter vi nödvändigheten av första strecksatsen som lyder ”om det bor fler personer i lägenheten än vad den är anpassad för med hänsyn till storlek och utformning i övrigt”. Det kan ifrågasättas om denna skrivning leder till annat än ytterligare normering av människors boendeförhållanden utan att hänsyn tas till familjens ekonomiska förutsättningar eller realiteter på den lokala bostadsmarknaden. Frågan handlar i slutändan om i vilken utsträckning vi bör stifta lag om hur människor på frivillig grund får bo. Allt det som har att göra med olägenheter till följd av långt gången trångboddhet täcks ändå av befintlig lagtext med förarbeten. Sålunda finner vi att nämnda text är ett exempel på överreglering som enligt hävdvunna borgerliga principer bör undvikas.

I 72 § jordabalken vidgas vilka ärenden som av hyresnämnden bör handläggas särskilt skyndsamt. Detta förtydligande är bra, men vi menar att man bör förtydliga lagstiftningen ytterligare så att det framgår att det som ska hanteras särskilt skyndsamt är särskilt allvarliga störningar snarare än störningar i allmänhet. Risken är nämligen att lagen enligt den föreslagna utformningen slår fast att precis allt ska handläggas särskilt skyndsamt. Om allt ska prioriteras så blir det i praktiken inget som prioriteras. Vi är av

uppfattningen att det ofta är särskilt allvarliga störningar som också kan leda till de största riskerna för grannar, och då är det naturligt att också i lag göra den distinktionen.

Av principiella skäl vill vi nämna införandet av bristande skötsamhet som samlande begrepp. Till synes är det ett sätt att i lagstiftningen slå fast de mycket svepande beskrivningar om bristande vandel som regeringen fört upp på den politiska dagordningen. Det bör noteras att man på detta sätt i vida termer samlar en lång rad s.k. åsidosättanden. I detta fall finns behov av en mer genomgripande beskrivning av vilka konsekvenser detta kan leda till. Detta är ett av skälen till att vi också efterfrågar en utvärdering av lagstiftningen. En kontrollstation bör införas där konsekvenserna noggrant kan analyseras.

Barnperspektivet

Det finns tveklöst skäl att möjlighet finns till omedelbart förverkande av hyresrätten när särskilt allvarliga brott begås. Vi menar dock att regeringen i detta fall helt bortsett från barnperspektivet. Bland annat framför Barnombudsmannen tydlig kritik som bl.a. handlar om genomslaget för barns situation och barns bästa i hyresmål. Man lyfter också att konsekvenserna för barn som till följd av lagändringarna blir bostadslösa inte belysts tillräckligt. Detta är enligt vår mening allvarlig kritik som måste tas på allvar.

Centerpartiet anser att om barn finns i hushållet måste det finnas bestämmelser som tar hänsyn till barnens situation. Därför bör hyresrätten i sådana fall inte kunna förverkas utan att hyresvärderna uppmanar hyresgästen att vidta rättelse innan hyresavtalet sägs upp, och det bör dessutom krävas en underrättelse till socialnämnden. Om detta frångås blir det enligt vår mening alltför svårt att ge barn det stöd de behöver. För att komma till rätta med de problem som kan tänkas ligga till grund för hyresrättens förverkande är det viktigt att på detta sätt möjliggöra ett bättre förebyggande arbete i berört bostadsområde. Vi efterfrågar också förtydliganden rörande hur lagen ser på brott begångna av yngre familjemedlemmar. Grundprincipen bör vara att barn inte ska göras bostadslösa.

Hyresvärdens tillträde till lägenheten

När det gäller tillträde till lägenheten för att utöva tillsyn över hur lägenheten används så tolkar vi detta som att det har att göra med förmodad brottslighet. I sådana fall är det en fråga för polisen och andra rättsvårdande myndigheter snarare än hyresvärderna, och vi yrkar därför att detta förslag avslås.

Bristande konsekvensanalyser

Som vi bl.a. nämnt så har Barnombudsmannen gett uttryck för att propositionen saknar tillräckliga konsekvensanalyser av hur barn drabbas när en hyresrätt förverkas. Vi menar dock att bristande konsekvensanalys är ett genomgående problem i propositionen och att detta måste säkerställas. Det handlar t.ex. om konsekvenser för hyresnämnder och domstolar som sannolikt kommer att behöva hantera ett ökat antal ärenden. Men det handlar också om konsekvenser för bostadsbolag och kommunernas socialtjänst. Därför vill vi än en gång understryka behovet av en kontrollstation, en utvärdering av

genomförda lagändringar som förslagsvis bör genomföras två år efter att lagändringarna trätt i kraft.

Alireza Akhondi (C)

Martina Johansson (C)

Anne-Li Sjölund (C)